

Del et dikt

Mette Tharaldsen

Alltid noe viktigere?

Mette Tharaldsen er på vei til det restrukturerte Norsk Filminstitutt som direktør for kommunikasjon. Hun kommer dit fra American Express, tidligere har hun blant annet vært ansvarlig for salg, markedsføring og informasjon i Gyldendal. Hun velger seg et dikt av Cathrine Grøndahl, hentet fra den prisbelønnede debutsamlingen samlingen *Riv, rus-*

kende rytmer fra 1994.

– For meg er disse ordene en påminnelse om hastigheten i alt vi gjør – om det tempo vi velger å leve livet, sier hun. – Det handler om alt vi ikke ser fordi det alltid er noe vi tror er viktigere. Vi kan nok føle det på oss – men selv da klarer vi ikke alltid å sette ord på det eller huske hva det er.

SVEIN JOHS OTTESEN

DET ER HELE TIDEN NOE VI GLEMMER

Det er hele tiden noe vi glemmer
Jeg tror det ligger
en rød sorg i en stripe på duken
Jeg tror det står
en blå rose plantet i din iris
Vi kutter den
Vi kutter den ut
Vi kutter oss selv av fra noe
Vi rykker oss selv bort fra noe
Det er noe vi hele tiden glemmer
Åh, for noen rotehuer vi er!
Åh, for noen ordentlige strutser!

Vi prater og prater
og hva gjør vi ikke
for å komme bort fra hverandre
i disse rødruotede dukene
med striper i alle retninger,
i disse hagene
med blå, røde og gule roser
Det er noe, tror jeg,
Det er noe vi hele tiden glemmer
Tror jeg

CATHRINE GRØNDAHL

Nyttig bok om musikk og dans gjennom tidene.

Musikk og dans hånd i hånd

Bok sakprosa

Torkel Baden

«*Dansende toner*» fra *Akropolis til Broadway* og *Bjørvika*

Unipub

Balletthistorie handler sjelden om musikk, musikkhistorie sjelden om ballett.

Dans og musikk er tvillingsjeler, skriver tidligere ballettsjef Anne Borg i forordet til *Dansende toner fra Akropolis til Broadway og Bjørvika*.

Det er den første i sitt slag i Norge. Torkil Baden, musikkviter, pedagog og kritiker, risser opp et kart hvor utgangspunktet er musikken. Utvelgelsen styres av hvorvidt den kan knyttes til dans. Han starter i antikken, fører oss lett og ledig gjennom de aller fleste genre og epoker frem til i dag. Viser gjennom eksempler hvordan musikken og dansen fra tidenes morgen, gjennom dionysisk dans, lokale dansetradisjoner og hoffkulturens selskapsdans, er uløselig knyttet til hverandre.

Ballettens æra. Ludvig 14. ble kalt Solkongen etter at han danset rollen som den greske solgu-

den Apollon i balletten *La Nuit*. Han ga dansen en ny kunstnerisk og politisk mening. Adelsmenn kunne avansere hvis de mestret kunsten å danse, skriver Baden. På midten av 1600-tallet ble de fem grunntreningene innenfor klassisk ballett utformet. Det ble begynnelsen på ballettens æra.

Baden fremhever komponister som har hatt innvirkning på dansen, skapt skjellsettende ballettmusikk som Tsjajkovskij, eller inspirert til ekstraordinære koreografier, som Bach. Selv om Bach aldri skrev musikk for ballett, kan Neumeier, som koreograferte *Matteuspasjonen* i 1981,

godt si at Bachs musikk er beslektet med dansen for «begge er konkrete og kroppslige».

Badens utvalg av komponister relaterer seg til mange klassikere bl.a. *Coppelia*, *Giselle*, *Svanesjøen* og *Vårofferet*. Han setter tonespråket inn i sin kulturhistoriske sammenheng, viser hvordan den ene epoke og stilretning erstatter, bryter tvert eller gjen- tar seg i nye retninger. Hvordan ballettens innhold går fra eventyr og handling til mer abstrakte former. Baden skaper gode sammenhenger og oversikter som stimulerer og skaper interesse.

Et savn. Blant de «yngre» pre-

senteres Penderecki, Cage og Glass. Blant de norske Nordheim, Kolberg, Bibalo, Søderlind, Hovland og Wallin. Selv om *Dansende toner* ikke gir seg ut for å være fullstendig, er det likevel et savn at komponister som Sigurd Berge og Kjell Samkopff ikke er nevnt. Et annet savn er fraværet av kvinnelige komponister. Det kan Baden ikke lastes for. Men han kunne i det minste ha nevnt komponist Synne Skouens *Volven* fra 1989 som et fenomen. Baden lykkes imidlertid i sitt hovedanliggende: Åpne dører inn til ballettmusikkens verden.

INGER-MARGRETHE LUNDE

Torkel Baden lykkes i sitt hovedanliggende, som er å åpne dører inn til ballettmusikkens verden, mener anmelderen. Bildet er fra Operahuset i i Bjørvika i Oslo i forbindelse med den offisielle overleveringen fra Statsbygg til Kultur- og kirkedepartementet. FOTO: LISE ÅSERUD/SCANPIX

Glatt spenning

Bok thriller

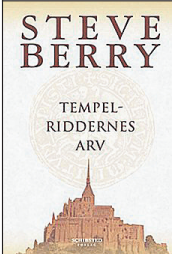
Steve Berry

Tempelridernes arv

Oversatt av Henrik Eriksen

Schibsted forlag

● **Bedre enn Dan Brown, men likevel nokså temperaturløs og uforpliktende spenning.**

Middelalderens tempelridere beskyttet veien til den hellige grav i Jerusalem og samlet seg dessuten skatter på jorden. Hvor ble det av dem?

Utgangspunktet for Steve Berrys nye thriller er tvangsoppløsningen av ordenen i det fjortende århundre. Det var neppe møll og rust som i bibelsk forstand tæret vekk skattene. Eller de forbudte kunnskapene som ordenen også skal ha voktet vel. I gale hender kan disse ifølge Berry føre til uenevnelige katastrofer.

Fra Rundetårn i København styrter en ung mann med et spesielt symbol på klærne seg i døden. Og det ender i et lignende tårn på et hemmelig sted i de mest utilgjengelige Pyreneene, en riddernes helligdom som forble ukjent og urørt.

Hos Berry knekkes kodene. Gåtene løses. Og maktbrunsten og det materielle begjæret, som har ødelagt så mye av det idealistiske i menneskelivet, griner nakent mot oss. Det amerikanske justisdepartementet bekjemper ondskapen, via ulike inkarnasjoner.

Berry er bedre både som gåte tilrettelegger, kodeknekker og skribent enn Dan Brown (noen som husker ham?) med f.eks. *Da Vinci-koden*. Likevel synes denne leser at prosaen blir for glatt, for overfladisk, for masseprodusert. Datamaskinens forbannelser for forfatterlauget.

Men Berry har hevdet seg på amerikanske bestselgerlister med sine seks bestselgere på seks år. Og skal man ha særdeles lett fordøyelig spenning med garnityr av historie og mystikkmakeri, egner nok *Tempelridernes arv* seg. Men kom ikke og si at dette er mer enn uforpliktende tidtrøtøte.

PER HADDAL

Fortiden som nåtidsproblem

Bok roman

Arno Geiger

Vi har det bra

Oversatt av Sverre Dahl

Aschehoug

● **Når østerrikeren Arno Geiger kaller sin roman *Es geht uns gut*, er det like ironisk som når en av personene sier at Østerrike «er som kjent himmelen på jorden».**

Når jeg leser østerriksk samtids-litteratur, får jeg en bokstavelig talt beklemmende (klemmede?) følelse av at det er noe fundamentalt galt med hele landet. Betydelige forfattere som Thomas Bernhard, Ingeborg Bachmann, Elfriede Jelinek – og nå også romandebutanten Arno Geiger – later først og fremst til å ville skildre, eller kanskje skrive ut av seg, en grunnleggende uvelhet som virker nasjonal av omfang.

Ideen om en løgn. Arno Geiger går i *Vi har det bra* tilbake gjennom det meste av 1900-tallet. Et av Europas store keiserdømmer, som til overmål både var keiserlig og kongelig og hadde illusjoner om makt, gikk i oppløsning («Kakanien», som Robert Musil kalte det). 20 år senere kom «Anschluss», som begeistret det aller meste av det folket som gjennom etterkrigstiden insisterte på å være nazismens første offer i Europa. Men hva er galt i dag, i det 21. århundre – er det følelsen, eller konsekvensen, av å ha bygget en nasjonal idé på løgn (eller i hvert fall forstillelse) gjennom et helt århundre?

Det er dette som er temaet i Geigers roman, som formelt handler om én familie gjennom tre generasjoner. Besteforeldrene var voksne under nazismen og annen verdenskrig, og later i noen grad til å være bestemt av sine autoritære foreldres opp-treden under første verdenskrig. Bestefaren Richard er antinazist og blir statsråd etter krigen, men viderefører statens og nasjonens illusjoner. Hans kone Alma er

først og fremst nettopp hans kone, men oppnår et slags nytt liv som birøtter i det små da mannen blir senil.

Uvelhet som arv og miljø. Barna Otto og Ingrid dør unge – Otto allerede under krigen, Ingrid ved en ulykke etter å ha giftet seg med en mann som virker akkurat så vek og holdningsløs som hennes rasende far forteller henne at han er. De to generasjonene kan omtrent ikke omgås.

Ingrid og hennes mann Peter får også to barn. Datteren Sissi reiser til New York og forsvinner stort sett ut av både Østerrike og saga. Sønnen Philipp er på sett og vis romanens hovedperson. Han er forfatter og virker fullstendig tiltaksløs. Hans samkvem som voksen med faren Peter begrenser seg til én kort telefonsamtale i løpet av boken, da faren sier nei takk til en invitasjon fra sønnen. Philipp har i 2001 akkurat overtatt det gamle familiehuset etter bestemorens død. Hans ambisjon i livet later til å begrense seg til å få være med til Ukraina for å feire bryllupet til den ene av to bygnings-

arbeidere Philipps nå-og-da-elskerinne dytter på ham for å renske huset for gammel møkk.

Glemsel som lønn. Nåtidsplanet er 2001, og derfra får man tidvise glimt fra generasjonenes liv fra 1938 til 1989. Et liv i et land der «man må eller får lov til å gi fra seg fortiden ved innreise, alt etter tingenes tilstand», og «der man straffes eller belønnes med glemsel, alt ettersom hvilken side man kommer fra, fra venstre eller fra høyre».

Skildringen av familiehuset, av dets beboere i fortid og nåtid og av dets symbolinnhold (den evige kanonkulen på trappegelenderet, den ødelagte statuen av skytsengelen som stadig går igjen) – alt peker i retning av en nasjonal østerriksk uvelhet. Sverre Dahls oversettelse er tung og nokså formell, noe som står godt til boken, men han kunne gjerne ha spart seg enkelte språklige konstruksjoner som den redselsfulle og tilbakevendende «som ... at»-koblingen: «støvet som han er redd for at har krøpet ned i skjorte og bukse».

KJELL OLAF JENSEN